

І. ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСВІТНІ ТРАЄКТОРІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Світлана АЛЕКСАНДРОВА

Розглядаються важливість та деякі аспекти створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання студентів туристських спеціальностей.

Importance and some aspects of creation of individual educational trajectory of studies of students of tourist specialities are examined.

Професійне становлення майбутніх фахівців значною мірою залежить від організації навчальної діяльності. Доцільно організоване за змістом і формою навчання, врахування в навчанні та вихованні людини її здібностей, схильностей, інтересів значно підвищує якість навчально-виховного процесу.

Високу результативність навчання, розвиток самостійності та найбільш повну реалізацію освітнього потенціалу студентів туристських спеціальностей може забезпечити створення їх індивідуальної освітньої траєкторії.

Цьому питанню присвячені праці І. Каньковського, І. Ліпатнікової, П. Сисоєва, А.Хуторського [3-6] та багатьох інших.

Незважаючи на те, що проблемі організації індивідуальної траєкторії навчання присвячена значна кількість досліджень, для студентів туристських спеціальностей ця проблема розглянута не достатньо.

Поряд із цим для цього напрямку підготовки вона є вкрай актуальною.

З метою забезпечення високої якості процесу підготовки кадрів сфери туристської індустрії, дієвої підготовки високопрофесійних фахівців, для студентів туристських спеціальностей усіх курсів, крім аудиторних занять, навчальними планами передбачаються різні види практики – ознайомлювальна, комп'ютерна, технологічна, комплексна з фаху, виробнича, переддипломна, кожна з яких має конкретні цілі і завдання.

Одним із визначальних завдань практики є отримання реального досвіду професійної діяльності, спілкування, занурення у професійну атмосферу, що сприяє розумінню багатьох аспектів професійної діяльності в ситуації «реального світу». Більшість видів практик передбачають їх реальне проходження на підприємствах галузі.

Як наслідок, студенти дуже часто ще на молодших курсах працевлаштовуються на підприємствах галузі (в результаті чого не завжди мають можливість відвідувати всі аудиторні заняття) або ж набувають певного практичного досвіду, який надає можливості

визначатися із тим, які знання є для них найбільш актуальними, цікавими, знання з яких питань необхідно поглибити або які прогалини в них усунути.

Метою статті є дослідження проблеми створення індивідуальної освітньої траєкторії у вищих навчальних закладах для студентів туристських спеціальностей.

Індивідуальна освітня траєкторія (ІОТ) – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу того, хто навчається в освіті; коли смисл, значення, мета та компоненти кожного послідовного етапу усвідомлені самостійно або у сумісній діяльності з педагогом [6].

Метою індивідуальних освітніх траєкторій є більш поглиблена підготовка студента з урахуванням його інтересів, потреб та підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці.

Вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій є складним, багатоплановим процесом.

Індивідуальна освітня траєкторія може бути реалізована:

- на рівні навчального плану;
- у рамках конкретної дисципліни.

У першому контексті передбачається надання можливості студенту самостійно обирати певні дисципліни для вивчення. Реалізація цього рівня індивідуальної траєкторії навчання залежить від керівництва ВНЗ, факультетів, кафедр та полягає у наданні студенту на початку навчання в освітньому закладі вичерпної інформації про дисципліни, з яких він має можливість обирати найбільш цікаві йому. При проектуванні індивідуальної освітньої траєкторії навчання студентів необхідно передбачити її динамічний характер.

Широкими є можливості застосування індивідуальної освітньої технології як активної форми навчання у рамках кожної конкретної дисципліни, коли ініціатива належить рівною мірою як викладачу, який виконує роль наставника, так і студенту, який створює власний персональний освітній маршрут.

У рамках вибудовування ІОТ викладач має виконувати такі функції:

- мотивувати студента до формування ІОТ та допомагати у цьому процесі з урахуванням інтересів, потреб, здатностей студента;
- ознайомити студента з результатом навчання, який очікується досягти;
- надати студенту можливість вибору змісту навчання в рамках навчальної програми та у відповідності з його інтересами, здатностями й потребами;
- надати студенту можливість вибору форм, методів, темпу навчання та методів контролю;
- постійно моніторити навчання студентів за індивідуальною траєкторією та вносити корективи;
- здійснювати контроль досягнень [5].

При створенні ІОТ важливо дотримуватися низки принципів, серед яких:

- принцип вибору індивідуальної освітньої траєкторії, тобто безпосередня участь тих, хто навчається в її формуванні;

- принцип індивідуалізації навчання, який передбачає урахування індивідуальних особливостей студентів, що створює передумови для розвитку їх інтересів та здатностей;
- принцип диференціації – урахування інтересів кожної особистості тощо.

Тобто значимими є питання індивідуалізації та диференціації навчання в аспекті проектування ІОТ студентів.

Викладач має вести спостереження за студентським колективом, з перших занять помічати індивідуальні особливості кожної особистості, які значною мірою визначають індивідуальну освітню траєкторію. Такими особливостями є здатність засвоювати знання, здобувати навички та уміння (рівень інтелекту), творчість (креативність), мотивація навчання, самооцінка, особистісні якості (комунікабельність, локус контролю, психотип, лідерські якості та ін.) тощо.

Завдання мають передбачати репродуктивну, конструктивну та (або) творчу діяльність студентів і поділятися на:

- 1) обов'язкові для виконання (мінімальні), які мають забезпечити формування необхідних компетенцій, прописаних в стандартах;
- 2) додаткові, які студент самостійно може обрати в залежності від власних інтересів, можливостей, амбіцій.

Кожен педагог має ознайомити студентів зі змістом дисципліни, яку викладає; мінімальними вимогами, які висуваються для освоєння дисципліни; запропонувати якомога ширший спектр можливих видів робіт для найбільш повної реалізації навчального потенціалу кожного студента.

До останніх, наприклад, можна віднести:

- складання доповідей з подальшим їх донесенням до аудиторії;
- написання тез доповідей для участі в конференціях;
- написання наукових робіт, статей тощо.

Важливу роль у реалізації ІОТ може відігравати дистанційний курс з дисципліни, в рамках якого можна значно активізувати та індивідуалізувати освоєння матеріалу.

У рамках ІОТ можуть варіюватися ступінь самостійності, рівні складності, строки та темп навчання.

Для забезпечення дієвості індивідуальної освітньої траєкторії важливо організувати якісний педагогічний супровід студентів. Останній можна поділити на блоки:

Перший блок («опіка», «турбота», «захист») передбачає певну допомогу студенту у розробці траєкторії, особистого плану.

Другий блок («наставництво»). Авторство ІОТ у цьому випадку належить педагогу, який створює ситуацію конструктивної творчої взаємодії.

Третій блок («допомога», «підтримка») характерний для взаємодії педагогів зі студентами, здатними до більшого ступеня самостійності. Авторство ІОТ більше належить студенту, ніж педагогу. Педагогічна підтримка здійснюється як по запити студента, так і з ініціативи педагога [1,2].

Слід враховувати, що проблема організації ІОТ актуалізується для студентів старших курсів. На перших курсах значна кількість індивідів мало уявляють особливості майбутньої професійної діяльності. Протягом навчання студенти набувають та

поглиблюють знання, відбувається спеціалізація, збільшується кількість вузько спрямованих дисциплін, щорічно передбачені різні види практик. Як наслідок, студенти старших курсів більшою мірою потребують організації ІОТ, адже усвідомлюють які знання їм необхідні для формування професійної компетентності.

Таким чином, реалізація індивідуальної освітньої траєкторії сприятиме формуванню низки важливих компетенцій майбутніх фахівців підприємств туріндустрії, а саме здатності:

- до самовизначення, самоосвіти, прийняття оптимальних рішень;
- розв'язувати проблеми;
- розуміти інструкції, алгоритми діяльності;
- використовувати різні інформаційні ресурси;
- до соціальної взаємодії, побудови комунікаційного процесу тощо.

Окрім цього, цінним є те, що студент зі споживача освітніх послуг перетвориться на активного учасника навчального процесу, підвищиться його персональна відповідальність за ефективність навчання; сформується більш об'єктивна система оцінювання результатів тощо.

Таким чином, проблема створення ІОТ є вкрай важливою при організації навчально-виховного процесу для студентів майбутніх фахівців підприємств туріндустрії.

Подальших досліджень вимагає проблема розробки індивідуальної освітньої траєкторії безперервної освіти фахівців підприємств туріндустрії.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Александрова Е. Еще раз об индивидуализации старшеклассников/ Е. Александрова // Воспитательная работа в школе. - 2008. - №6. - С.27-46.
2. Александрова Е. Индивидуализация образования: учиться для себя / Е. Александрова / Народное образование. - 2008. - №7. - С.243-250.
3. Каньковський І.Є. Індивідуальні освітні траєкторії як необхідність сучасного процесу професійної підготовки фахівця [Електронний ресурс].- Режим доступу: lib.khnu.km.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1517/1/5.doc
4. Липатникова И.Г. Создание индивидуальной образовательной траектории как один из способов обучения студентов приемам принятия решений [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rae.ru/fs/?section=content&op=show_article&article_id=1796
5. Сысоев П.В. Обучение по индивидуальной траектории [Електронний ресурс].- Режим доступу: journals.tsu.ru/uploads/import/970/files/24-121.pdf
6. Хуторський А. Індивідуальна освітня траєкторія [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://osvita. ua /school /theory /2287 /print/

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Александрова Світлана Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова.

Коло наукових інтересів: проблеми підготовки студентів туристських спеціальностей.